

vill med våra kulturarv i Sverige 2011, såväl från våra demokratiska organisationers sida som från extremhögern. Sammanfattningsvis är *En folklig historia* en mycket intressant och tankeväckande genomgång av nationalismens roll i arbetarrörelsens, centerrörelsens och hembygdsrörelsens Sverige.

Anna Furumark, Örebro

Två sidor av samma mynt? Folkbildning och yrkesutbildning vid de nordiska folkhögskolorna. Fay Lundh Nilsson & Anders Nilsson (red.). Nordic Academic Press, Lund 2010. 224 s., ill. ISBN 978-91-85509-55-3.

Förlaget Nordic Academic Press i Lund har gett ut en nordisk antologi som på ett genomgripande sätt vill förnya en tidigare forskningsbild av de nordiska folkhögskolorna. Redaktörer är ekonomhistorikerna Fay Lundh Nilsson och Anders Nilsson vid Lunds universitet. Av författarna är fem från Sverige, tre från Danmark, en från Norge och en från Tyskland. Fokus i undersökningarna ligger alltså på Sverige och Danmark. Boken består av ett tvärvetenskapligt samarbete med bidrag från ekonomhistoriker, etnologer, idéhistoriker och pedagoger. Utgångspunkten för hela antologin är att tidigare forskning enbart beaktat folkhögskolornas funktion att ge bildning (på danska ”dannelse”), nämligen att förmedla demokratisk fostran. Däremot har forskningen underlåtit att belysa de yrkesförberedande uppgifterna (på danska ”uddannelse”) som också förekommit. Pedagogen Anna Nørholm Lundin betonar att ”folkhögskolans yrkesutbildning har länge varit ett icke-fokus och en icke-fråga” (s. 219). Denna antologi avser att visa på att dessa båda funktioner inte kan eller skall skiljas från varandra. För att markera den övergripande frågeställningen har antologin fått huvudrubriken *Två sidor av samma mynt?*, alltså följt av frågetecken. Tankarna på både ”dannelse” och ”uddannelse” går faktiskt tillbaka till klart uttalade idéer hos den centrale danske folkhögskolegrundaren N. F. S. Grundtvig.

Med anledning av den tidigare forskningens inriktning på bildning fokuserar denna antologi på yrkesutbildning. Bakom de nya forskningsresultaten ligger ett omfattande arbete inom ett forskningsprojekt med titeln ”Yrkesutbildning i demokratins namn – folkhögskolans yrkesutbildningar 1868–2005”.

Redan vid folkhögskolornas införande, tidigast i Danmark på 1840-talet och därefter i Sverige på 1860-talet,

fanns det en yrkesförberedande intention genom att landsbygdsungdomen, som då tillhörde de breda befolkningslagren, behövde lära sig att kunna bli fungerande bönder. Praktiskt tillämpbara kunskaper var nödvändiga och de skulle förmedlas av folkhögskolorna. I Danmark, till skillnad från i Sverige, räknades naturvetenskapliga ämnen till den yrkesförberedande sektorn genom att dessa ämnen främjade lantbruksutbildningen. Som kontrast härtill stod bildningen, som hade högre anseende hos Grundtvig. Den bestod i att eleverna skulle lära sig den danska historien och det danska språket till skillnad från latinundervisningen som dominerade i de högre skolorna och som Grundtvig föraktade.

Den yrkesinriktade utbildningen utgjorde faktiskt gott och väl hälften av undervisningsvolymen ännu en bit in på 1900-talet. I Sverige ändrades de yrkesinriktade förutsättningarna när lantmänna- och lanthushållsskolor avskiljades från folkhögskolorna läsåret 1940/1941. I Danmark däremot fortsatte man att undervisa i lantbruksämnen in på 1970-talet. Från 1960-talet och framåt har yrkesinriktad utbildning alltmer kommit att avse den estetiska sektorn, särskilt med avseende på musik. Musik har faktiskt på senare år i Sverige attraherat flest deltagare av alla folkhögskolekurser. Globala perspektiv har också börjat att göra sig gällande vid folkhögskolorna. Även här finns det yrkesförberedande intentioner som avser framtida verksamheter i andra kulturer. I Sverige, men inte Danmark, har invandrare varit en prioriterad målgrupp för att de skall få utbildning i frågor gällande kulturmöten.

Denna antologi är väl sammanhållen genom att alla bidragen belyser huvudtemat om yrkesutbildningens stora betydelse inom de nordiska folkhögskolorna. Mycket empiriskt arbete har utförts både kvantitativt i fråga om kursinnehåll och kvalitativt genom studier av protokoll och genom intervjuer. Boken fyller en viktig och nydanande roll inom folkbildningsforskningen och kan även läsas med behållning av den skolhistoriskt intresserade.

Anders Gustavsson, Oslo